

ATATÜRK ve TÜRK DEVRİMİ

Ergün AYBARS

"Türk Devrimi" Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu hazırlayan tarihi bir olayın, başka bir deyişle Türk ulusunun sosyal, ekonomik, siyasî yapısını, devlet sistemini, hukuk kurumlarını, daha geniş bir tanımlamayla dünya görüşünü köklü bir biçimde değiştiren düşünce ve hareketin ifadesidir. Bu olayın fikir ve hareket bütünlüğünü birlikte ortaya koyan ve başaran ise Atatürk'tür. Bu sebeple bir yandan Türk Devrimi'nin sosyal, ekonomik siyasî sebeplerini ve tarihî oluşumunu incelerken, diğer yandan bu devrimin düşünce sisteminin sahibi olan M.Kemal Atatürk'ün yetiştiği ortam ve düşüncelerini incelemeye çalışacağım. Türk Devriminin düşünce ve eyleminin oluşturduğu sisteme Batılı araştırmacılar "Kemalizm" dediler. Türkiye'de daha yaygın biçimde isimlendirilişyle kullandığımız "Atatürkçülük", yeni bir devlet sisteminin, toplum düzeninin, yaşam biçiminin, yeni bir ahlak anlayışının özetle yeni bir dünya görüşünün ifadesidir. Atatürkçülük kendi sınırlarını aşarak tüm geri kalmış toplumlara yani "mazlum milletlere" örnek teşkil ettiği ve barış, insanseverlik gibi değerlere dayandığı için evrensel bir öğretilerdir. Türkiye'ye İstiklâl Savaşı ile kazanılmış insanlık ve ulusal onura dayalı bir devlet ve sosyal düzen sağlamış olan Atatürk, geri kalmışlığın yenilmesini ve yükselmeyi ise "Çağdaş Uygarlık" ülküsüne bağladı. Atatürk bu yeni kavramı açık bir biçimde ortaya koyup, o kavramın kaynağına indi ve çağdaş uygarlık ile Türk kültürünü birleştirerek oluşturduğu yeni sentezli Türk Devrimi olarak başarıya götürdü. Atatürk binlerce yıl gerçeğin din kurallarında arandığı bir toplumda, "*Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, dalâlettir*" diyerek, yeni bir felsefeye dayanan dünya görüşünü ortaya koydu. Batının "*Düşünüyorum öyleyse varım*" görüşü ile doğunun "*İnanıyorum öyleyse varım*" görüşünden kurtulmaya çalışan bu yeni

felsefe, bilimsel adıyla pozitivizm idi. Batının modernleşmesi, düşünce biçiminde, yaşam biçiminde ve devlet sisteminde, Rönesans, Hümanizm ve Reformun, kapitalizmin daha ileriki yüzyıllarda Aydınlanma Çağı'nın ve Fransız Devriminin ortaya koyduğu değerlerle, yüzyılların birikiminin bir ürünü olarak gerçekleşmişti. Bu gelişme, XIX. yüzyıl boyunca Avrupa'da ulusal egemenlik ve ulusal bağımsızlık mücadelelerini hazırladı. Avrupalı ülkelerin devlet sistemleri, kurumları, yaşam biçimleri çabuk ve köklü biçimde değişti. Milli ve lâik sistem, özgürlükçü demokrasi, lâik ahlâk, akılcılığın ve ilmin üstünlüğü bu değişimin esasını oluşturdu. Oysa Türkiye'de "ahirete hazırlanmaya" dönüşmüş olan yaşam felsefesi (bir lokma, bir hurka), dinî hukuk sistemi, teokratik devlet ve ümmî toplumsal yapı bireyi "kul" olarak değerlendiriyordu. Vahdettin'e "Bir millet var sürü, çobanı da ben" dedirten bu düşünce idi. Yenilikçi bir padişah olan III.Selim bile tahtta bulunuşunu "Vedia-i İlâhiye" olarak kabul ediyordu. İleride daha geniş biçimde ele alacağımız çağdaşlaşma (muasırlaşma) meselesine esas olan Türk Devrimi konusunu açıklamak gerekiyor.

Türk Devriminin yeni bir dünya görüşü olduğunu söylemiştik. Dünya görüşü, insanın belirli bir dönemde, belirli bir uygarlık çevresi içinde soyut ve somut, kişisel ve sosyal, duygusal ve akli, maddî ve manevî değerlerle ve kavramlarla, varlık ve olayları değerlendirme biçimi ve ölçüsüdür¹. Yeni bir dünya görüşüne dayanan "İnkılâp (Devrim)", Türkçe'de, batı dillerinde kullanılan "Revoluation" teriminin karşılığı olarak alınmıştır. Yuvarlanmak, devrilmek anlamında kullanılan lâtince "Revelver" kelimesinden gelen "Revoluation"un geniş anlamda "âni ve şiddetli değişme"yi göstermek için ekonomik, sosyal ve politik köklü bir değişmeyi tanımlaması 1789'da Fransa'da burjuva sınıfının siyasal, sosyal ve ekonomik yapıyı değiştiren olayı ile oldu. Bu olayı tanımlayan "Revoluation" karşılığında o tarihlerde Türkçe kelime bulunmadığı için Arapça olan "İhtilâl ve İnkılâp" kelimeleri kullanıldı. Fakat daha sonra ihtilâl, yalnızca ayaklanma karşılığını, inkılâp ise köklü değişmeyi belirtti. Dil inkılâbından sonra "Devrim" kelimesi de kullanılmaya başlandı. Hangi terim olursa olsun, önemli olan ele alınan olayın içeriğidir. Devrim, toplum biçiminin, siyasal ve ekonomik

¹ H.Nail Kubalı, *Türk Devrim (İnkılâp) Tarihi*, İstanbul, 1973, s.2

yapının âni, köklü ve kuvvet yoluyla değiştirilmesini tanımlar. Hukukçular, sosyologlar, tarihçiler değişik tanımlamalar yapmakta iseler de genel olarak, köklü ve âni bir değişimi esas kabul etmektedirler. Bizim tanımlamamıza göre "Devrim (İnkılâp)" tüm kurumları, devlet biçimi ve sosyal yapısı, ekonomik ilişkileri eskimiş, yaşam biçimi gelişmeyen bir sosyal-ekonomik-siyasal düzenin âni ve köklü olarak yıkılıp, yerine yeni bir dünya görüşünün ürünü olan, gelişme ve yaşama olanağı bulunan bir düzenin kuvvet yoluyla gelmesidir. Bu anlamıyla devrimi, ihtilâl, reform, darbe ve evrim kelimeleriyle karıştırmamak gerekir. Devrim, ilerleme, hak ve adalet düşüncesinden kaynaklanır.

Devrim üç aşama gösterir. "1-Düşünce, 2-Gerçekleşme (buna ihtilâl de denir), 3-Gelişme". Doğal olaylarda canlı yapısının değişmesi, doğal devamlı ve yavaş bir biçimde olur. Bu sebeple doğal değişme düzgün ve dengeli bir yol izler. Bu olaya evrim denir. Canlı yapılarında görmediğimiz âni ve köklü değişiklik olan devrim ise bu sebeple beşeri ve sosyal bir olaydır. Bu kısa açıklamadan sonra, Türk Devriminin anlamı ve önemi üzerinde duralım. Türk Devrimi, Teokratik devletten, ulusal-lâik devlete geçiş ve ümmetten ulus yaratma, Türk toplumunun politik, ekonomik toplumsal yapısını ve bireylerinin yaşam biçimini, dünya görüşünü kökten ve âni değiştiren, Türkiye'yi çağdaşlaştıran bir olaydır. Türk Devrimi "Türk toplumunu kapalı, ortaçağ tipi ziraî bir toplum olmaktan, demokratik, sivil, sınaî ve modern bir toplum olmaya, sömürge ülkesinden, ileri ve tam bağımsız bir ülke yapmaya yönelik kültür ve uygarlık değiştirme olayıdır"². Türk Devriminin özünde yatan ve amaç olan ülkü, Atatürk'ün Türkiye'ye getirdiği "Çağdaş" devlet ve toplum olma kavramında yatmaktadır. Bunun için de kullanılan yöntem akıl ve ilmin ışığıdır.

Atatürk 5 Kasım 1925 tarihinde Ankara Hukuk Mektebinin açılışında yaptığı konuşmada Türk Devrimini şöyle tanımlıyor: "Türk İnkılâbı nedir? Bu inkılâp kelimesinin ilk anda akla getirdiği ihtilâl anlamından başka, ondan daha geniş bir değişmeyi anlatır. Bugünkü devletimizin şekli, yüzyıllardan beri gelen eski şekilleri ortadan kaldıran en gelişmiş tarz olmuştur. Millettin varlığını devam

² H.Nail Kubalı, "Atatürk Devrimleri ve Reformları", Atatürk önderliğinde Kültür Devrimi, Ankara 1972, s.120.

ettirmek için efradı arasında düşündüğü müşterek bağ, yüzyıllardan beri gelen şekil ve mahiyetini değiştirmiş, yani ulus, din ve mezhep bağı yerine kişilerini Türk milliyetçiliği ile toplamıştır. Millet, milletlerarası genel savaş alanında hayat ve kuvvet sırrı olacak iklim ve vasıtanın, ancak çağdaş uygarlıkta bulunabileceğini deşışmez bir gerçek olarak kabul etmiştir. Velhasıl Efendiler, millet, saydığım deşışmeler ve inkılâpların ve doğal ve zorunlu gereği olarak genel yönetimin ve bütün kanunların ancak dünyevî ihtiyaçlardan ilham alınarak yapılmasını bir hayat şartı saymıştır. Bûsbütün yeni kanunlar vücade getirerek eski hukuk esaslarını temelinden yıkmak teşebbüsündeyiz." Atatürk'ün bu tanımlamadaki fikirlerini şu biçimde özetleyebiliriz:

- 1- Yeni ve modern bir Türk devletinin kurulması.
- 2- Din ve mezhep ideolojisinin yerine milliyet ideolojisinin milletçe kabul edilmesi.
- 3- Batı uygarlığını meydana getiren ilim ve vasıtaya bağlanması.
- 4- Yeni Türk devletinin kanunlarının ve devlet ve sosyal kurumlarının dünya ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi.
- 5- İlimin hayat için tek mürşit kabul edilmesi³.

Tarih, insanların ve toplumların geçmişle olan ilişkisini sağlayan bir köprüdür. İnsan, birey olarak içinde yaşadığı topluluğun değerlerini ancak tarihten öğrenir. Bu husus, bir topluluğun diğer topluluklardan farkını ve kendisini ne olduğunu öğretir. Atatürk'ün başarısının en önemli yanı, sahip olduğu tarih bilgisi ve bilincidir. Bu konuda, kendisi şöyle diyor "Bir milletin ne gibi haslet ve kabiliyetlere malik olduğunu takdir ve tayin edebilmek için , o milletin sevk ve idaresine memur edilen kimselerin beşer tarihini ve bilhassa millî tarihini çok okumuş ve hazmetmiş olmaları şarttır. Muaaffak olmanın birinci sırrı bunda mündemictir. Aksi takdirde

³ E.Z.karal, Atatürk ve Devrim (Konferans ve Makaleler), Ankara 1980, s.45.

idare edenler, hüküm ve kararlarında daima hüsrana mahkûmdurlar. Tarih, bir milletin nelere müstait olduğunu ve neler başarmaya muktedir bulunduğunu gösteren en doğru kılavuzdur"⁴.

Atatürk'ten sonra Churchill'in de "Tarih bilmeyen, iyi bir devlet adamı olamaz" sözü tarihimize vermemiz gereken önemi gösterir. Atatürk'ün başarısında ulusuna olan inancı, güveni, başarıya ulaşmaktaki azmi ve asla umutsuzluğa düşmemesi en önemli etkenleri oluşturur. Milli mücadele'de Atatürk'ü başarıya götüren, işte bu inanç ve güvendir. Atatürk'ün "Ben 1919 senesi Mayısı içinde Samsun'a çıktığım gün, elimde maddî hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevî bir kuvvet vardı. İşte ben bu milli kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işi başladım."⁵ sözü, Milli Mücadele'deki başarısının kaynağını gösterir. Çağdaşlaşma savaşında da O'nun başarısının kaynağı yine ulustur. Şu sözleri bunu göstermeye yeterlidir: "Ben, milletin vicdanında ve istikbalinde hissettiğim büyük gelişme istidadını, bir milli sır gibi vicdanımda taşıyarak, peyderpey, bütün heyet-i içtimaiyemize tatbik ettirmek mecburiyetinde idim."⁶

Islahatçı padişahlar gibi, hanedan çıkarlarına bağlı olmayan gücünü tanrısal kaynaktan değil, ulusal iradeden alan Atatürk'ün başarısında hiç kuşkusuz, batılı olmayan bir toplumun tarihinde ilk kez halka başvurması, bağımsızlığın kazanılmasında, demokratik, ulusal ve lâik bir devletin yaratılmasında milletle birlikte çalışmasının rolünü ve milleti buna inandırmak için gösterdiği sabır ve inancı görmekteyiz. Milli Mücadele'de de çağdaşlaşmada da hareketin dinamizmi "Milliyetçilik"tir. Tarih şunu açıkça göstermiştir ki ulusal devlet kuramayan, ulusal benliğini bulamayan toplumlar, uygarlaşmayı da başaramamışlardır. Atatürk 27 Ekim 1922'de bunu şu sözleri ile belirtiyor: "Düşman olanlarla mücadele sebep ve vesaitiyle mücehhez olmayan milletler için hakkı beka (var olma) yoktur. Hanımlar, Beyleri İtiraf edelim ki biz üç buçuk sene evveline kadar cemaat halinde yaşıyorduk. Biz istedikleri gibi idare ediyorduk. Dünya bizi temsil edenlere göre

⁴ E.Z.Karal, *Atatürk'ten Düşünceler*, Ankara 1981, s.158-159.

⁵ E.Z.Karal, *a.g.e.*, s.182.

⁶ Kemal Atatürk, *Nutuk I*, s.15-16

*tanıyordu. Üç buçuk senedir, tamamen millet olarak yaşıyoruz."*⁷
"Bilmeli ki milli benliğini bilmeyen milletler, başka milletlerin şikâridir (avidir)." ⁸

Türk Ulusal Bağımsızlık Savaşının başarıldığı yıllarda, yeryüzünde yaşayan üçyüz milyon müslümanın ve müslüman olmayanlarla beraber dünyanın üçte ikisinin sömürge hayatı yaşamaları, onların ulusal bilinçten, ulusal terbiyeden yoksun olmalarının bir sonucuydu. Bu sebeple Türkiye'nin çağdaşlaşmasının da ön koşulu Türk milliyetçiliği idi.

Atatürk 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak bastığı gün ülke işgal ediliyor, düşmanlar tarafından parçalanıyor; padişah ve hükümet İngilizlerin her istediğine boyun eğiyor, ordular dağıtılıyor; millet perişan, kurtuluş için umutsuz ve kaderine boyun eğmiş bir durumdadır. İşte bu manzara karşısında Atatürk'e milleti bağımsızlığa götürecektir gücü veren milli ülkü oldu. Amasya Genelgesi, Erzurum ve Sivas Kongreleri milli bağımsızlık ve milli egemenlik fikir ve örgütlenmesinin birlikte yürütüldüğü tarihi olaylardır. "Milleti yekvücut yapıp milli hâkimiyet esasını ve Türklük duygusunu hedef kabul ederek" Türk milli birliğini sağlamaya çalışan Atatürk, ulusun kurtuluşunu, ulusun kendi iradesine bağlıyor, kuva-yı milliyeyi etken ve milli iradeyi hakim kılarak, fikri yönden milliyetçiliği işliyordu. Aynı zamanda askerî, idarî ve siyasi örgütleri de Anadolu'da kendi liderliği altında bir merkezde toplayarak yeni Türk devletinin temellerini atıyordu. Milli örgütlenme, milli birlik, Atatürk'ün buna ruh vermek için her ulus bireyini ve düşüncesini buna bağlamaktaki üstün yeteneği sayesinde aşama aşama başarıyordu. Yabancı bir devletin himayesi altında yaşamayı âcizlik kabul eden Atatürk'ün parolası, "Ya istiklâl ya ölüm"dür. "Esas, Türk milletinin onurlu ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak tam istiklâl ile sağlanabilir."⁹ diyen Atatürk, yeni Türk devletinin, milletin silahıyla, kaniyla, canıyla kurulabileceğini, bundan başka bir yol olmadığını gösteriyordu. Sivas'ta kendisine "Ya başaramazsanız" diyen bir Amerikalıya Atatürk, "Bir

⁷ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.45

⁸ Afet İnan, Medeni Bilgiler ve M.K.Atatürk'ün El Yazıları, 1969, s.25

⁹ Kemal Atatürk, Nutuk, s.9-10

millet, varlığını ve bağımsızlığını sağlamak için, kabil-i tasavvur olan teşebbüs ve fedakârlıklarda bulunmaktan sonra başarılı olur. Ya başarılı olamazsa demek, o milletin ölmüş olduğuna hükmetmek demektir"¹⁰ yanıtını verdi.

Millî birlik hareketinin ulaştığı ve Türk Devletinin kuruluşunun, egemenliğin ulusa geçişinin en güçlü aşaması, 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması oldu. Atatürk bu olayı, "23 Nisan, Türkiye millî tarihinin başlangıcı ve yeni bir dönüm noktasıdır. Bütün bir husumet dünyasına karşı ayaklanan Türk halkının, T.B.M.M.'ni vücuda getirmek hususunda gösterdiği harikayı ifade eder"¹¹ sözleriyle tanımlamıştır. Görülüyor ki, Atatürk, Anadolu'ya millî bir lider olarak çıktı. İstiklâl Savaşı'nda dinî ideolojiyi değil, milleti birbirine bağlamak için millî ideolojiyi kullandı. Millî birliği sağlamak için tüm harekete "millî" damgasını vurdu. Mücadele (Savaş) millîdir. Bu mücadelenin siyasi programı millîdir ve bunun adı "Mısak-ı Millî" dir. Varılmak istenen sınırlar millîdir. Kuvay-ı Milliye, T.B.M.M. gibi¹². Atatürk dış politikada da millî esasları istiklâl Savaşı içinde belirledi. "Millî sınırlarımız içinde herşeyden önce kendi gücümüze dayanarak varlığımızı sürdürmek" gerektiğini vurgulayan Atatürk, T.B.M.M.'nin açıldığı sırada dış yardım ve kuvvet aramak gerekirse, "kendi prensiplerimize bağlı kalmak şartıyla her kaynaktan yararlanmayı kabul ederiz" sözleriyle de Türkiye'nin millî dış politikasını da belirtiyor ve temellerini atıyordu. Atatürk, milleti "*Millet, dil, kültür ve mefkûre (ülkü) birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasi ve içtimai (sosyal) heyettir*" şeklinde; Türk milletini de "*Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti demir*" şeklinde tanımlıyordu¹³.

Millî Bağımsızlık savaşını kazanmada, nasıl ki hareketin kaynağı ulusun kendisi olduysa, çağdaşlaşma savaşının kaynağı da yine ulusun kendisidir. Atatürk Millî savaşın ve çağdaşlaşma savaşının lideridir. Atatürk, liderliğini yaptığı Millî Mücadele'nin ve çağdaşlaşma mücadelelerinin kaynağının milletin kendisi olduğunu, değişik tarihlerde söylediği şu sözleriyle belirtiyor:

¹⁰ E.Z.Karal, *Atatürk'ten Düşünceler*, Ankara, 1981, s.12

¹¹ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.5, s.97

¹² Şerafettin Turan, *a.g.e.*, s.70

¹³ A.İnan, *Medeni Bilgiler ve M.K.Atatürk'ün El Yazıları*, 1969, s.18.

"Millî Mücadeleyi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir, milletin evlatlarıdır. Millet analarıyla babalarıyla, hemşireleriyle mücadeleyi kendisine ülkü kabul etti."

"Türk milletinin son yıllarda yarattığı harikaların, yaptığı siyasal ve toplumsal inkılabların gerçek sahibi kendisidir. Milletimizde bu istidat ve olgunluk olmasa idi onu yaratmaya hiç bir kuvvet, hiç bir güç yeterli olmazdı."

"Bir millet, bir sosyal toplum, bir ferdin gayret ve çalışmalarıyla bir adım bile atamaz."

"Millî iradenin hilâfında harekete cüret ve tasaddî edenler, millete karşı âsi, bâgî, haindirler."

İstiklâl Savaşı ve çağdaşlaşma savaşı esasta Türk Devriminin ifadesidir. Türkiye için, Türk milleti için var olma, bağımsız ve onurlu olarak yaşamak çağdaş uygarlık düzeyine çıkmakla mümkündür. Bu işe ancak bir devrim ile başarılabılırdi. Çağdaş Türkiye Cumhuriyetine ulaşımada yenilmesi gereken üç şey vardı: "Birincisi, Türkleri dünya siyaset sahnesinden yok etmeye çalışan ve ona "hasta adam" damgasını vurmuş olan Türk meselesini "Doğu Sorunu" başlığı ile tanımlayan emperyalist devletlerin iradesini ve o iradenin Anadolu'yu işgal etmiş bulunan silâhlı kuvvetlerini yenmek. İkincisi ise çökmüş, ömrü bitmiş olan Osmanlı Devletini ve onun kurumlarını tasfiye etmek ve üçüncüsü de Osmanlı Devletinin ve kurumlarının yerine çağdaş uygarlığın esasını oluşturan, çağdaş uygarlığının dünya görüşünün ürünü olan yeni devlet ve kurumları getirmektir. Bu güçlüklerin ilki İstiklâl Savaşı'nda yenilmiş ve yeni devletin temelleri atılmıştı. Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilânı ve Hilafetin kaldırılışı üçüncü aşamaya geçildiğini gösteriyordu. Daha sonra tekke ve zaviyelerin kapatılışı şapka, Medeni Kanun, diğer köklü değişiklikler, çağdaş dünyanın benimsediği yaşam biçimine geçişin esaslarını oluşturuyordu.

Türkiye için asıl çağdaşlaşma, Batının yalnızca tekniğinin alınması değildi. Batının fikir ve yaşam biçiminin benimsenmesiydi. Taklit değil bütünleşmektir. Batı uygarlığı sistemine dahil olmak, Batı memleketleri ailesinin bir uzvu haline gelmek, Batı hayat felsefesini önemli ana çizgilerinde benimsemektir. Batının asıl başarı sırrının göz kamaştırıcı verimliliğinin ve üstünlüğünün esaslı bilim-

di. Osmanlı İmparatorluğu daha 18. yüzyıldan itibaren Batıdan teknik getiriyordu. Fakat Batı daimi, yeni keşifler ve icatlarla dev adımlarla ilerliyordu. Öyle ki Batının 1800'ün başındaki durumu ile 1850 ve 1900 yıllarındaki durumları arasında korkunç bir gelişme vardı. Elektrik, buharlı gemi, telefon, otomatik silâhlar, zırhlılar, tıbbi buluşlar vs. ile baş döndürücü bir hızla geliyordu. Buna mutlaka ayak uydurmak gerekiyordu. Atatürk'ün 22 Eylül 1924'de Samsun'daki şu konuşması bu gerçeği dile getiriyordu: "*Dünyada herşey için, maddiyat için, maneviyat için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak gaflettir, cehalettir, delâlettir. Yalnız ilim ve fennin yaşadığınız her dakikadaki safhalarının tekâmülünü idrak etmek ve tekâmülü zamanında takip eylemek şarttır.*" Onuncu Yıl Nutku'nda da aynı gerçeğe değiniyor ve şöyle diyor: "*Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda elinde ve kafasında tuttuğu meşale müspet ilimdir.*"

Bunların gerçekleşmesinde unutulmaması gereken bir nokta da "millî kültürümüzü" korumak ve çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmaktı. Millî kültürle çağdaş uygarlık arasındaki bağ ise Türk Devriminin tanımlanmasında ve gerçekleşmesinde açık ifadesini buluyordu. Türk Devrimi, Türk toplumunun siyasî, ekonomik, sosyal yapısıyla bireylerinin yaşam biçimini ve dünya görüşünü kökten değiştirmeyi, bunları çağdaş düşüncenin ürünü olarak yeniden kurmayı sağlayan bir olaydır. Atatürk'ün Türk toplumuna getirdiği yeni kavram "çağdaş uygarlık" oldu. Atatürk'e göre tek bir uygarlık vardı. Bu uygarlık da halen yaşayan Batı uygarlığı idi. O halde Batı uygarlığının temelinde Batı ulusları, bu ulusların ulusal devletleri, ulusal ekonomileri, ulusal kültürleri vardı. Bununla birlikte uygarlıklar arasında bir ayırım yapmak doğru değildir. İngiliz veya Fransız ulusal kültürü, evrenselleşebildiği ölçüde Batı uygarlığıdır. Batı uygarlığı bir din uygarlığı değildir. Batı ayrıca ne salt bir ekonomi ne de bilim ve tekniktir. Batı bir bütündür, parçaları birbirleriyle derinden ilişkili bir bütün. Batı bir yaşama, hayata somut, dünyevî, akılcı bakma biçimidir. Batı ile doğu düşüncesini karşılaştıran Enver Ziya Karal, bu durumu şöyle açıklamaktadır: "Batı kısaca insanın kendi değeri ve kendi hayatı hakkında kendi kendisine

düşünebilmesidir. Bu manâda Batı Medeniyetini bir Hristiyan medeniyeti olarak kabul etmeye imkân yoktur. Batı medeniyeti yüzyıllar boyunca ve yavaş yavaş meydana gelmiştir. Önceki medeniyetlerden çeşitli etkiler almak suretiyle oluşmuştur. Dolayısıyla bu medeniyetlerin sentezinden başka bir şey değildir. Zaten ona evrensel karakterini veren de budur. Bugünkü batı medeniyetini yaratan, batılı düşünceye elverişli zemin hazırlayan Humanizma, Rönesans, Reform hareketleri orta çağın skolastik düşüncesine karşı bir tepkidir. Bu tepkiden sonra Descartes'in "madem ki dünüyorum öyleyse varım" vecizesi ise düşünceyi yaşamın hem sebebi hem de amacı değerine yükseltmiştir. Descartes'den önce insanoğlunun özel bir düşüncesi olmamıştır. Hayatına yeni bir düzen vermek için gerekli teşebbüsten mahrum kalmıştır. Nesilden nesile geçen cemaat düşüncesi diyebileceğimiz inanışların ve geleneklerin esiri olmuştur. Denilebilir ki Descartes'in vecizesi insan haklarından en muhteremi olan "Düşüncenin istiklâli"ni sağlamıştır. düşüncenin egemenliğini kazanmasıyla ki batı düşünürleri bütün müesseselerini ve bu arada hepsinin nazımı olan "Devlet" i tenkit etmeye ve bu tenkitleriyle de Ortaçağ Devlet anlayışını mânen çürütüp, yerine modern devleti getirecek siyasal inkılaplara yol hazırlamaya başlamışlardır."¹⁴

Doğunun düşünce sistemi ne idi? Enver Ziya KARAL, bunu da şöyle açıklıyor. "Doğu kısaca insan şahsiyeti ve insan kaderi hakkında özel bir düşünce veya inançtır. Her ne kadar bu medeniyeti meydana getiren unsurlar arasında çeşitli kaynaklardan gelen etkiler var ise de, doğu düşüncesi mânasını genel olarak Tanrı buyruğuna başlamaktadır. Bu "Madem ki inanıyorum, varım ve var olacağım" suretiyle de ifade edilebilir. Buna göre inanç düşünceden öncedir. Düşünce ancak emredilmiş olan inanca mutabık olduğu nisbette doğru olabilir veya meşru görülebilir. Daha açık bir deyimle bir şeyin doğru olarak hakikat olarak kabul edilmesi için onun mutlaka Tanrı buyruğuna veya onun elçisinin hareketlerine uygun olması gerekir. Atatürk de çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmamız için milletimizin inancını ve ülküsünü şöyle belirtmiştir: "Milletimizin hedefi, milletimizin ülküsü bütün cihanda tam manasıyla medeni bir toplum olmaktır. Bilirsiniz ki dünyada her kavmin varlığı, kıy-

¹⁴Enver Ziya Karal, *agm*, s.582-583.

meti, hakk-ı hürriyet ve istiklâli, mâlik olduğu ve yapacağı medenî eserlerle orantılıdır. Medenî eser vücuda getirmek kabiliyetinden mahrum olan kavimler (insan topluluğu) hürriyet ve bağımsızlıklarından ayrılmaya mahkûmdurlar. İnsanlık tarihi baştan başa bu dediğimi doğrulamaktadır. Medeniyet yolunda yürümek ve muvafak olmak hayat şartıdır. Bu yol üzerinde duranlar veyahut bu yol üzerinde ileriye değil geriye bakmak cehil ve gafletinde bulunanlar umumi medeniyetin çağlayan seli altında boğulmaya mahkûmdurlar." "Hayat ve yaşayışa hakim olan kanunların zaman ile gelişmesi ve yenilenmesi zaruridir. Medeniyetin buluşları, tekniğin harikaları cihanı değişmeden değişmeye uğrattığı bir devirde asırlık köhne zihniyetlerle, geçmişe bağlılıkla varlığını korumak mümkün değildir."¹⁵ Atatürk, Türk milletinin uygar bir toplum olmasını ve bu niteliğiyle çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkmasını amaçlamış, "*Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılâpların gayesi, Türk Cumhuriyeti halkını tamamen asrî ve bütûn mâna ve eşkalîyle medenî bir toplum haline erdirtmektir. İnkılâbımızın esas prensibi budur.*"¹⁶ sözleriyle, inkılâbın esas amacını göstermiştir.

1933'de "Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşunun Onuncu Yılı" kutlanırken Üniversite Reformu da gerçekleştirildi. Aynı yıllarda Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu kuruldu. Aynı zamanda Türk İstiklâl Savaşı'nın başarılanması (Türk mucizesi), Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, rejimin yapısı ve Türk Devrimi ilkelerinin (Atatürkçülük) Türk gençliğine öğretilmesi ve benimsetilmesi, devrime inançla bağlı gençlik yetiştirilmesi amacıyla üniversite ve yükseköğretim son sınıf öğrencilerine "Türk İnkılâp Tarihi Dersleri" okutulmaya başlandı. İlk dersi Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey verdi. 20 Mart 1934' de Başbakan İsmet Paşa da İnkılâp kürsüsünde ders verdi. Bu dersleri ilk okutanlar Recep Peker, Yusuf Hikmet Bayur, Yusuf Kemal Tengirşek ve Mahmut Esat Bozkurt idiler.

¹⁵ Enver Ziya Karal, *a.g.m.*, s.584.

¹⁶ *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.II, s.217.

Türkiye 19 Mayıs 1919'da M.Kemal Paşa'nın Samsun'a ayak basması ile milli bağımsızlık ve milli egemenlik mücadelesini başlattı. Türk toplumsal hayatında çok köklü değişiklikler oldu. Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyetin ilânı, Hilâfetin kaldırılışı ile siyasal yapıdaki bu köklü değişiklik, hukuk kurumlarını ve sosyal yapıyı da değiştirmekte gecikmedi. İdeolojisi Atatürk tarafından ortaya konan ve uygulanan Türk Devrimi, "Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Lâiklik, İnkılâpçılık"la tanımlanan altı ilkede belirlendi. Tüm devrimlerde olduğu gibi, Türk Devriminin de anlaşılabilmesi için kendisinden önceki dönemi, devrimi doğuran koşulları ve tarihi gelişimini bilmeliyiz. Bunun için de Osmanlı İmparatorluğu'nun yapısını ve özellikle son 150 yıllık tarihini, çöküşünün sebeplerini, çöküşten kurtulmak için başvurulan çareleri (reçeteleri) ve sonuçlarını tarih metodu ile incelemek gerekir. Atatürk'ün "*Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alır*" sözü ilmi metodu da belirlemektedir.